УДК 338.48:332.1:631.1
DOI: https://doi.org/10.32782/2708-0366/2026.30.36

Харитонов К.А.
здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
(м. Херсон / м. Кропивницький)
ORCID: https://orcid.org/0009-0002-2580-6636

Kharytonov Kostiantyn
Kherson State Agrarian and Economic University
(Kherson / Kropyvnytskyi, Ukraine)

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРОТУРИЗМУ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

A DIFFERENTIATED MECHANISM FOR ENSURING THE COMPETITIVENESS OF AGRITOURISM IN THE POST-WAR RECOVERY OF RURAL AREAS

У статті запропоновано диференційований механізм підвищення конкурентоспроможності агротуризму після війни, що об'єднує організаційні, фінансові, цифрово-маркетингові й кооперативні заходи. Набір заходів залежить від значень блоків індексу, типу території та етапу відновлення; діє правило «безпека передусім». Розрахунки на моделі типової агросадиби засвідчили, що без підтримки проєкт збитковий (NPV -432 тис. грн), а грант 30 % разом із пільговим кредитом дає +322 тис. грн і збільшує ймовірність прибутку з 19 до 66 %. Окреслено триелементну схему розподілу воєнних ризиків, програму диверсифікації для збиткових зернових господарств, вартість підтримки для бюджету, економіку кооперації та пілотне партнерство громад на Херсонщині. Результати придатні для використання в програмах відновлення громад та адресного розподілу підтримки.

Ключові слова: *агротуризм, конкурентоспроможність, повоєнне відновлення, сільські території, механізм, безпека, кооперація, Херсонська область.*

The article aims to substantiate and to test by quantitative modelling a differentiated mechanism that raises the competitiveness of agritourism during the post-war recovery of rural areas. The topic is urgent because the war reduced the accommodation base of the southern and eastern regions to a small share of its pre-war level, while grain production, the traditional source of rural income, has become unprofitable under weak export logistics, low prices, expensive fuel and labour shortages. The study relies on a system of five blocks of a competitiveness index, official regional statistics for 2017–2024, discounted cash-flow analysis of a typical farm project, Monte Carlo simulation of uncertainty and of war losses of a portfolio of 200 farms, optimisation of a community marketing budget, cooperative game theory (the Shapley value) and network analysis. The article proposes the architecture of the mechanism, with the distribution of roles among the state, regions, communities, business and international partners, and a six-step procedure for selecting instruments by the values of the index blocks, the type of territory and the recovery stage, under the rule that security comes first. It is shown that a typical ten-bed agritourism project does not pay off without support, that a commercial loan worsens the result, and that a combination of a 30% grant with a concessional loan raises the probability of a positive net present value from 19% to 66%. A three-layer arrangement for allocating war losses (a farm deductible, a community and state pool, an international layer) is proposed, and the expected annual loss, the premium and the fiscal return of support are estimated. For a 100-hectare grain farm, adding a ten-bed agritourism module raises the probability of a positive operating result from 19% to 40%. A brand architecture with new quality and safety marks, a digital ecosystem, a

© Харитонов К.А., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

model of marketing budget allocation that yields about 11% more bookings at the same cost, the economics of cooperation and a pilot partnership of three Kherson communities are substantiated as well. Local governments, military administrations, development agencies, associations and farms may apply the findings in recovery programmes and in targeting support to agritourism.

Keywords: *agritourism, competitiveness, post-war recovery, rural areas, mechanism, security, cooperation, Kherson region.*

Постановка проблеми. Війна змінила саму основу, на якій тримається сільський відпочинок. За даними Держстату в обробці В. Ерфана, число колективних закладів розміщення (без Криму) впало з 2 125 одиниць у 2017 р. до 699 у 2024 р. [1, с. 106–108]. Власні розрахунки на цих рядах показують, що порівняно з 2021 р. південь утримав лише 15 % закладів, схід – 35 %, а захід навіть додав 12 %; індекс нерівності Джині між областями зріс із 0,39 до 0,54. Прямі збитки аграрного сектору оцінено у 11,2 млрд дол., і майже дві третини (65 %) цієї суми зосереджено в трьох областях [2]. Тим часом зерно, яке десятиліттями давало селу основні гроші, стало обтяжливим: фуражну пшеницю на внутрішньому ринку продають за 5,3–5,8 тис. грн/т, а експорт у поточному сезоні становить 2,34 млн т проти 4,17 млн т у попередньому [3]. За словами міністра, при собівартості близько 150 дол./т і додаткових понад 100 дол./т на дунайську логістику експорт не окупається [4]. У такій ситуації агротуризм здатний доповнити доходи й створити робочі місця, але підтримку слід прив'язувати до рівня безпеки території та можливостей господарств. Нині ж інструменти існують окремо один від одного, і ніхто не добирає їх на підставі результатів оцінювання конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Державну політику в туризмі під кутом зрушень, які принесли євроінтеграція й відбудова, розбирає С. Приліпко: він розрізняє нормативно-правовий, організаційний, економічний, фінансовий та інформаційний механізми, радить перейти від секторального підходу до територіального й називає головні перешкоди: нерівну спроможність громад, брак коштів і слабку взаємодію органів влади [5, с. 513–522]. У статті І. Кудінової зведено способи пристосування сільського туризму до війни: орієнтація на внутрішній ринок, безпечні маршрути, цифрові канали, волонтерські формати, місцева кухня; кількісні оцінки в ній, однак, не підкріплені методикою [6, с. 272–275]. Н. Островська розглядає сільський відпочинок як засіб відновлення ветеранів, вкорінення переселенців і об'єкт державної підтримки [7, с. 13–15]. Як територіальні партнерства допомагають селу, показано на прикладі польських місцевих груп дій у дисертації І. Костецької [8, с. 196–212]. Проте жодна з цих праць не пропонує способу, яким результати діагностики перетворюються на перелік заходів; не оцінено в цифрах, як побудувати фінансування й розділити воєнні ризики, щоб це було доступним малим господарствам; не зіставлено агротуризм зі збитковим вирощуванням зерна.

Формулювання цілей статті. Мета роботи – запропонувати диференційований механізм підвищення конкурентоспроможності агротуризму після війни й перевірити розрахунками, чи працюють його частини. Для цього потрібно описати структуру механізму та правило добору заходів залежно від блоків індексу, безпеки території й етапу відновлення; порівняти схеми фінансування та способи розподілу воєнних ризиків; оцінити, що дає агротуристичний модуль зерновому господарству; окреслити цифрові, маркетингові та кооперативні заходи й пілот для Херсонщини.

Виклад основного матеріалу. Під механізмом розуміємо взаємопов'язані суб'єкти, правила та інструменти, спрямовані на зростання індексу конкурентоспроможності. Його побудовано на шести засадах: рішення приймає найближчий до господарства рівень (субсидіарність); допомога надається за виконання умов; заходи вмикаються у визначеній послідовності; результат можна виміряти; адміністрування мінімальне; безпеку визнано передумовою всього іншого. Ролі розподіляються так. Держава встановлює критерій агротуризму (діюче господарство плюс участь гостя за шкалою від

0 до 3) і відповідає за реєстр, статистику та програми. Регіон надає методичну підтримку й веде облік. Громада дбає про безпеку ділянок, дороги та власну програму розвитку. Господарства сертифікуються й об'єднуються. Міжнародні партнери дають кошти та оцінюють результати. З'єднує всі рівні спільний інформаційний простір, що містить реєстр господарств, мінімальний набір даних, статус безпеки територій, показники індексу та панель моніторингу.

Процедура добору інструментів. Щоб вибір заходів не залежав від суб'єктивних оцінок, пропонуємо процедуру з шести кроків. Спершу для господарства чи громади розраховують значення блоків B_1-B_5 (ресурси й унікальність, якість і маркетинг, інфраструктура та доступність, управління й інституції, стійкість) та скоригований індекс. Далі визначають тип території (тилова, деокупована чи прифронтова) і етап відновлення: стабілізацію, відновлення пропозиції або розвиток. Третій крок полягає в обчисленні пріоритетів блоків

$$Pr_k = W_k \cdot \max\left\{0; \frac{(T_k - B_k)}{T_k}\right\} \quad (1)$$

де W – вага блоку (метод аналізу ієрархій), T – цільове значення, яке дорівнює 0,8, B – наявне значення блоку. На четвертому кроці відсіюють недопустимі заходи. Гостьові інструменти (бренд, платформу, маршрути) не застосовують у прифронтових громадах, а в деокупованих на етапі стабілізації відкладають, доки сертифікат безпеки не матимуть бодай 30 % господарств. Коли ж B_5 нижчий за 0,40, у пакет у будь-якому разі входить ядро безпеки: сертифікація ділянок плюс гарантії чи страхування. На п'ятому кроці допустимі заходи ранжують за показником

$$Score_j = \varphi_j(\tau, s) \cdot \sum_k^5 a_{jk} \cdot Pr_k \quad (2)$$

тут j позначає захід, τ – тип території, s – етап, φ – допустимість (0 або 1), a – чи впливає захід на блок (1 або 0). Шостий крок полягає у формуванні пакета й щорічному повторенні розрахунку. Візьмемо деокуповану громаду, де блоки дорівнюють 0,55; 0,30; 0,25; 0,35 і 0,20. Пріоритети становлять 0,078; 0,125; 0,138; 0,084 і 0,150, отже найслабшою ланкою є безпека. Оскільки B_5 менший за 0,40, ядро безпеки обов'язкове, а решту пакета визначають оцінки з табл. 1: гранти мають 0,366, пільгові кредити 0,216, навчання й кооперація по 0,209. Маршрути (0,263) і бренд з платформою (0,203) з'являться лише після порогу сертифікації. У тиловій громаді з блоками 0,60; 0,40; 0,50; 0,40 і 0,70 ядро безпеки не потрібне, і першими йдуть навчання, кооперація та маршрути (по 0,175). Матрицю a, пороги й цільове значення встановлено експертно, тож їх треба уточнити методом Дельфі.

Таблиця 1

Оцінка інструментів для деокупованої громади на етапі стабілізації (приклад)

Інструмент	Блоки	Оцінка	Допустимість
Сертифікація безпеки, гарантії й страхування	B_5	0,150	обов'язкове ядро
Гранти на відновлення господарств	B_1, B_3, B_5	0,366	так, з умовою сертифіката
Пільгові кредити	B_1, B_3	0,216	так
Навчання господарів	B_2, B_4	0,209	так
Кооперація, місцева група	B_2, B_4	0,209	так (підготовка)
Реєстр і стандарти	B_4	0,084	так
Маршрути й інфраструктура	B_2, B_3	0,263	після 30 % сертифікованих
Бренд і платформа	B_1, B_2	0,203	після 30 % сертифікованих

Джерело: розрахунки автора

Фінансово-інвестиційні схеми. Фінансування складається з кількох джерел, і їхнє співвідношення залежить від етапу та типу території. Уже працює програма «Доступні кредити 5–7–9 %»: нею скористалися 4 273 агропідприємства, залучивши близько 26,8 млрд грн [9]. Ukraine Facility виділяє на 2024–2027 рр. до 50 млрд євро (33 млрд кредитами й 17 млрд грантами) [10]. У Європейському Союзі працює понад 2 600 місцевих груп дій, а на підхід LEADER відведено щонайменше 5 % коштів фонду розвитку села [11]. Щоб побачити, що дає кожне джерело окремо й разом, ми змоделювали проєкт агросадиби на десять ліжок із капітальними витратами 1,8 млн грн. Ліжко-ніч приносить 1 400 грн, завантаженість зростає з 15 до 30 %, змінні витрати та податок забирають 47 % виручки, постійні становлять 420 тис. грн на рік; розрахунок охоплює вісім років. Чисту приведену вартість власного капіталу знаходимо за формулою

$$NPV = -E + \sum_{t=1}^{8} \frac{CF_t}{(1+r)^t} \tag{3}$$

де E – власний внесок, CF – грошовий потік після виплат за кредитом, r = 18 %; у восьмому році додано залишкову вартість (20 % капітальних витрат). Підсумки п’яти схем наведено в табл. 2 і на рис. 1. Власними коштами проєкт не окупається. Комерційний кредит під 22 % погіршує ситуацію, бо коштує дорожче, ніж проєкт заробляє; пільговий кредит скорочує збитки, проте не усуває їх; знак результату змінює лише грант. Ми також провели 8 000 випадкових прогонів (змінювали завантаженість, ціну й постійні витрати методом Монте-Карло): ймовірність додатного NPV за поєднання гранту й пільгового кредиту становить 66 % проти 19 % за власних коштів. Отже, важливий склад фінансування, а не окремий інструмент.

Розподіл воєнних ризиків. Воєнний ризик потребує окремого розгляду. За повідомленням GMK Center, гарантії MIGA станом на 2025 р. сягнули 448 млн дол., а програма ЄБРР разом з Aon на 110 млн євро; однак поріг покриття 5–10 млн дол. закриває доступ більшості малих господарств, і 69 % підприємців вважають відсутність страхування воєнних ризиків головною перепоною для інвестицій [12]. Ми пропонуємо три шари: господарство бере на себе 10 % збитку; пул громад і держави покриває збиток, що лишається після франшизи, у межах 15 % вартості активів; вище цієї межі діє міжнародне перестрахування. Така побудова відповідає практиці, де держава бере участь в аграрному страхуванні [13]. Ми змоделювали портфель із 200 господарств (активи на 360 млн грн) на 200 тис. умовних років. Середній річний збиток склав 1,66 % вартості активів і припадає на господарства, пул та міжнародний шар у частках 10 : 84 : 6. Пул вичерпується в 2,5 % років, а в одному випадку зі ста збиток перевищує 21,8 % вартості активів (рис. 2). Щоб покрити пул, кожне господарство мало б вносити щороку близько 25 тис. грн. Щодо бюджету: для проєкту за схемою E грант (540 тис. грн) і компенсація відсотків (близько 474 тис. грн) за вісім років повертаються податками, внесками та ПДФО в 1,47 раза (у номінальних цінах), а одне робоче місце коштує бюджету близько 338 тис. грн.

Таблиця 2

Результати інвестиційної моделі за схемами фінансування

Схема	NPV, тис. грн	IRR, %	Окупність, років	P(NPV>0), %
A. Власні кошти	-432	11,7	5,6	19
B. Комерційний кредит 60 % (22 %)	-531	6,8	7,2	–
C. Пільговий кредит 60 % (7 %)	-176	14,0	6,1	32
D. Грант 30 % (до 540 тис. грн)	+108	20,0	4,4	52
E. Грант 30 % + кредит 50 % (7 %)	+322	28,6	4,7	66

Джерело: розрахунки автора

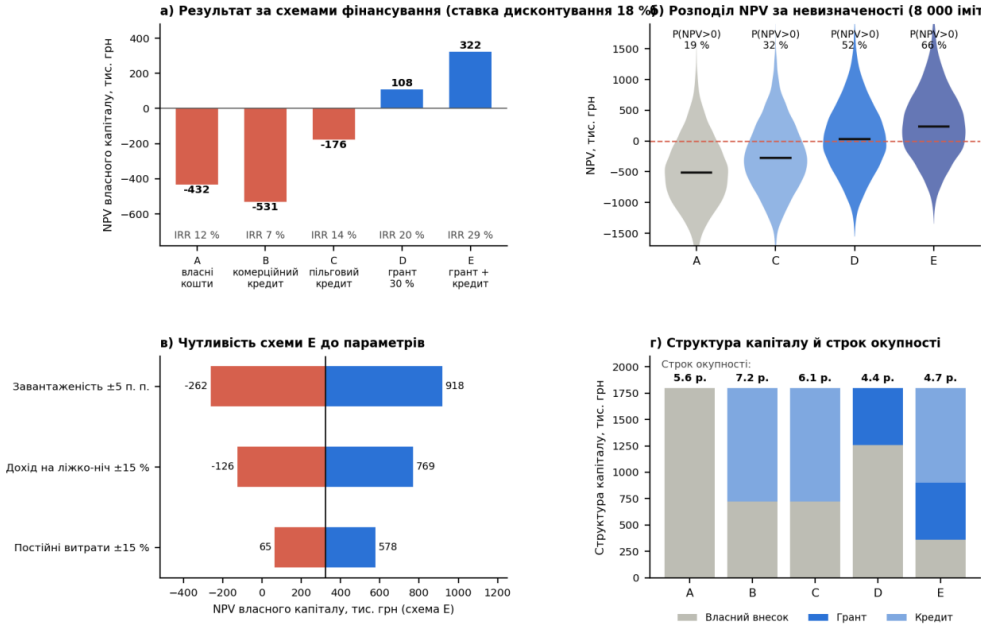

Рис. 1. Результати інвестиційної моделі агросадиби: схеми фінансування, невизначеність і чутливість

Джерело: розрахунки автора

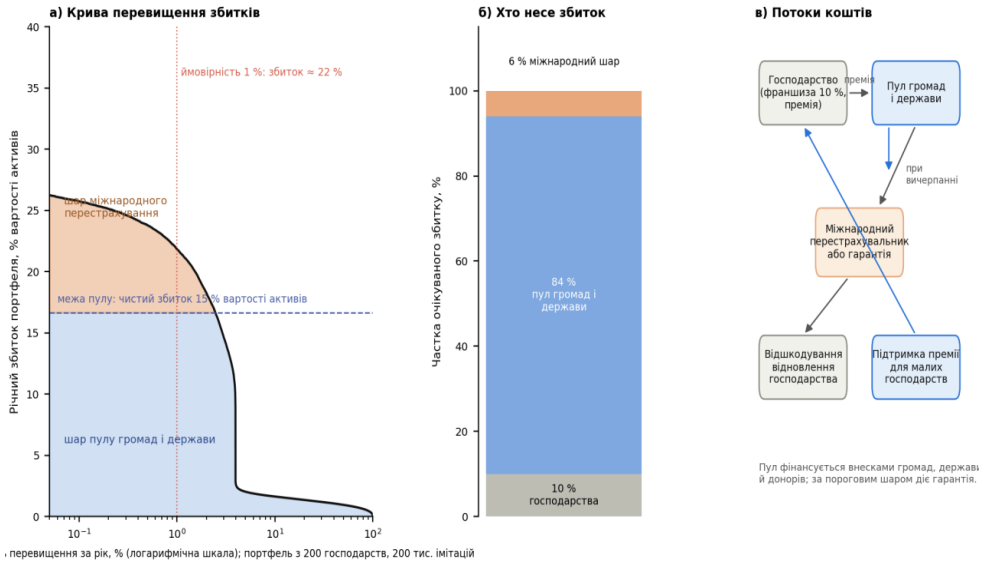

Рис. 2. Розподіл воєнних ризиків за шарами: крива перевищення збитків, структура збитку та потоки коштів

Джерело: розрахунки автора

Програма диверсифікації для зернових господарств. Таку програму логічно розраховувати на зернові господарства, для яких поточні ціни не залишають прибутку. Візьмемо господарство на 100 га й припустимо витрати 36 тис. грн на гектар (це відповідає собівартості близько 150 дол./т при врожаї 5 т/га), то беззбиткова ціна пшениці дорівнює 7,2 тис. грн/т, і за внутрішніх цін господарство втрачає 0,7–0,95 млн грн на рік. Виділивши 2 га під агротуристичний модуль на десять ліжок, воно збільшує ймовірність додатного операційного результату з 19 до 40 %, а число робочих місць зростає приблизно з 0,5 до 3 (20 000 прогонів; ціна пшениці N(6,2; 1,0) тис. грн/т, врожайність N(4,8; 0,7) т/га). Умови доступу до підтримки за схемою Е такі: аграрне виробництво зберігається, ділянки мають сертифікат безпеки, модуль займає не більше 2–3 % землі. Масштаб обмежує попит: щоб вийти на плато завантаженості, модуль має отримувати приблизно 219 бронювань щороку. Для Херсонщини, де після підриву Каховської ГЕС зруйновано 94 % зрошувальних систем, а в деокупованій частині розміновано 88 % сільгоспугідь [14], це реальний спосіб зберегти дохід господарств.

Цифрові, маркетингові й кооперативні інструменти. У цифровому маркетингу ставку слід робити на репутацію й безпеку, не витрачаючи багато. За опитуванням Gradus, 85 % поїздок усередині країни не перевищують тижня, 63 % респондентів організовують їх самостійно, для 40 % головним джерелом є поради знайомих, а до підказок штучного інтелекту вдавалися 6 % [15]. Тому бренд побудовано на чотирьох рівнях, а до наявних знаків додано два нові: «Діюча ферма» та сертифікат безпеки. Щоб розподілити бюджет громади в 300 тис. грн між шістьма каналами, ми скористалися моделлю з насиченням охоплення та воронкою конверсії 18 % × 6 % × 25 %. Оптимальний розподіл дає 356 бронювань, а рівний 321, тобто виграш 11 % за тих самих грошей; водночас ціна одного бронювання зростає з 606 грн (бюджет 100 тис.) до 1 251 грн (700 тис.). Витрати кооперації на одного учасника описує вираз

$$\mathrm{AC}(n) = \frac{F}{n} + v \tag{4}$$

де F – постійні витрати спільної структури (360 тис. грн), v – змінні витрати на учасника (45 тис. грн), n – число учасників. За п’яти, десяти та двадцяти учасників вони дорівнюють 117, 81 і 63 тис. грн, тоді як сам господарюючи, учасник витратив би 140 тис. грн; вигідною кооперація стає вже з чотирьох учасників. Ефект об’єднання розподіляємо за значенням Шеплі [16]

$$\varphi_i = \sum_{S \subseteq N \setminus \{i\}} \frac{|S|!\left(n - |S| - 1\right)!}{n!} \left(v\left(S \cup \{i\}\right) - v\left(S\right) \right) \tag{5}$$

де N – множина учасників, S – коаліція, v(S) – її виграш. Для п’яти господарств із 10, 6, 8, 4 і 12 ліжками воно майже збігається з розподілом пропорційно до місткості, а розподіл порівну несправедливий щодо великих. Співпраця тримається, поки учасники цінують майбутні вигоди, тому там, де горизонт короткий, потрібні зовнішні гарантії. Роль інституційної основи для залучення коштів ЄС і донорів відводимо місцевій групі дій на кшталт LEADER; у пілотному партнерстві трьох сусідніх громад правобережжя Херсонського району, яке розгортається за безпековим сценарієм, за бюджету групи в 40 млн грн, розрахованого на чотири роки, можна фінансувати 63–80 проєктів по 450–540 тис. грн. Польський досвід показує, що така форма працює: у стратегіях груп дій Люблінського воєводства туризм акцентовано в половині випадків, підприємництво – у 90 % [8, с. 210].

Висновки. Запропонований механізм складається з розподілу ролей, умовної підтримки та процедури, яка за значеннями блоків індексу, типом території й етапом відновлення добирає заходи. Модель показала, що важить структура фінансування: проєкт типової агросадиби без підтримки збитковий, а грант 30 % разом із пільговим кредитом піднімає ймовірність додатного результату з 19 до 66 %. Триповерхова схема

воєнних ризиків при очікуваному збитку 1,66 % вартості активів на рік робить страхування доступним для малих господарств за умови державної участі в пулі. Програма диверсифікації підвищує ймовірність додатного результату зернового господарства на 100 га з 19 до 40 % і додає близько трьох робочих місць. Оптимізований розподіл бюджету дає на 11 % більше бронювань, а кооперація скорочує витрати господарства на 16–55 % залежно від кількості учасників. Далі слід замінити модельні припущення власними даними (реєстр господарств, опитування господарів і туристів, експертна панель), відкалібрувати пороги процедури методом Дельфі та випробувати механізм у громадах різних типів.

Список використаних джерел:

1. Ерфан В. Й. Оцінка сучасного стану та перспектив розвитку агротуризму в Україні. *Економіка харчової промисловості*. 2026. Т. 18, вип. 2. С. 105–112. DOI: https://doi.org/10.15673/fie.v18i2.3582

2. World Bank Group, Government of Ukraine, European Commission, United Nations. Ukraine – Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4): February 2022 – December 2024. Washington, DC: World Bank Group, 2025.

3. Українська пшениця дешевшає на тлі зростання логістичних витрат. UkrAgroConsult. 2026. URL: https://ukragroconsult.com/news/ukrayinsyka-pshenyczya-deshevshaye-na-tli-zrostannya-logistychnyh-vytrat-2/

4. Експорт української пшениці нині збитковий – Висоцький. UkrAgroConsult. 2026. URL: https://ukragroconsult.com/news/eksport-ukrayinsykoyi-pshenyczi-nyni-zbytkovyj-vysoczykyj/

5. Приліпко С. М. Механізми й інструменти реалізації державної політики у галузі туризму в умовах євроінтеграції та повоєнного відновлення територій. *Актуальні питання у сучасній науці.* 2026. № 2 (44). С. 513–523.

6. Кудінова І. Вплив війни на розвиток сільського туризму в Україні: виклики, адаптаційні стратегії та перспективи. *Development Service Industry Management.* 2026. Вип. 2. С. 270–277. DOI: https://doi.org/10.31891/dsim-2026-14(34)

7. Островська Н. Д. Розвиток сільського туризму в Україні в умовах війни. Modernization of today's science: experience and trends: Collection of scientific papers "SCIENTIA". Montreal, Canada, 6 June 2025. Section 1. P. 11–15.

8. Костецька І. І. Стратегічне планування сільського розвитку: дис. … д-ра екон. наук: 08.00.03. Київ: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2024.

9. «Доступні кредити 5–7–9 %»: 26,8 млрд грн уже залучено аграріями цього року. Кабінет Міністрів України. 2025. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/dostupni-kredyty-5-7-9-268-mlrd-hrn-uzhe-zalucheno-ahrariiamy-tsoho-roku

10. Council of the European Union. Ukraine Facility. URL: https://www.consilium.europa.eu/en/policies/ukraine-facility

11. European CAP Network. LEADER facts and figures: new LAGs for 2023–2027. 2023. 13 June. URL: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/news/leader-facts-and-figures-new-lags-2023-2027_en

12. Business in a minefield: who insures the Ukrainian economy against missiles and losses, and how. GMK Center. 2026. URL: https://gmk.center/en/posts/business-in-a-minefield-who-insures-the-ukrainian-economy-against-missiles-and-losses-and-how/

13. Mahul O., Stutley C. J. Government Support to Agricultural Insurance: Challenges and Options for Developing Countries. Washington, DC: World Bank, 2010.

14. На деокупованій Херсонщині вже розмінували 88 % сільськогосподарських угідь. Укрінформ. 2025. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/4051250-na-deokupovanij-hersonsini-vze-rozminuvali-88-silskogospodarskih-ugid.html

15. Антистрес у Карпатах: як і куди подорожують українці під час війни – 15 висновків із дослідження Gradus Research. Forbes Ukraine. 2026. URL: https://forbes.ua/news/antistres-u-karpatakh-yak-i-kudi-podorozhuyut-ukraintsi-pid-chas-viyni-15-visnovkiv-iz-doslidzhennya-gradus-research-29072026-40801

16. Shapley L. S. A value for n-person games. In: Kuhn H. W., Tucker A. W. (eds). Contributions to the theory of games (Vol. 2, pp. 307–317). Princeton: Princeton University Press.

17. Кирилов Ю. Є., Дуга В. О. Агротуристична діяльність в подальшому розвитку аграрного сектору економіки України. *Таврійський науковий вісник.* 2015. Вип. 91. С. 248–254. URL: https://www.tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/91_2015/48.pdf.

18. Кирилов Ю. Є., Грановська В. Г., Алєщенко Л. О. Формування конкурентних переваг суб'єктів туристичної галузі. *Економіка АПК.* 2020. № 5. С. 45–55. URL: https://eapk.com.ua/uk/journals/vipusk-05-2020/formuvannya-konkurentnikh-perevag-sub-yektiv-turistichnoyi-galuzi

References:

1. Erfan, V. Y. (2026) Otsinka suchasnoho stanu ta perspektyv rozvytku ahroturyzmu v Ukraini [Assessment of the current state and prospects of agritourism development in Ukraine]. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, vol. 18, no. 2, pp. 105–112. DOI: https://doi.org/10.15673/fie.v18i2.3582

2. World Bank Group, Government of Ukraine, European Commission, United Nations (2025) Ukraine – Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4): February 2022 – December 2024. Washington, DC: World Bank Group.

3. Ukrainska pshenytsia deshevshaie na tli zrostannia lohistychnykh vytrat [Ukrainian wheat becomes cheaper amid rising logistics costs] (2026) UkrAgroConsult. Available at: https://ukragroconsult.com/news/ukrayinsyka-pshenyczya-deshevshaye-na-tli-zrostannya-logistychnyh-vytrat-2/

4. Eksport ukrainskoi pshenytsi nyni zbytkovyi – Vysotskyi [Export of Ukrainian wheat is currently unprofitable – Vysotskyi] (2026) UkrAgroConsult. Available at: https://ukragroconsult.com/news/eksport-ukrayinsykoyi-pshenyczi-nyni-zbytkovyj-vysoczykyj/

5. Prylipko, S. M. (2026) Mekhanizmy y instrumenty realizatsii derzhavnoi polityky u haluzi turyzmu v umovakh yevrointehratsii ta povoiennoho vidnovlennia terytorii [Mechanisms and instruments for implementing state policy in the tourism sector under European integration and post-war recovery of territories]. *Aktualni pytannia u suchasnii nautsi*, no. 2 (44), pp. 513–523.

6. Kudinova, I. (2026) Vplyv viiny na rozvytok silskoho turyzmu v Ukraini: vyklyky, adaptatsiini stratehii ta perspektyvy [The impact of the war on the development of rural tourism in Ukraine: challenges, adaptation strategies and prospects]. *Development Service Industry Management*, no. 2, pp. 270–277. DOI: https://doi.org/10.31891/dsim-2026-14(34)

7. Ostrovska, N. D. (2025) Rozvytok silskoho turyzmu v Ukraini v umovakh viiny [Development of rural tourism in Ukraine under wartime conditions]. Modernization of today's science: experience and trends: Collection of scientific papers "SCIENTIA". Montreal, Canada, pp. 11–15.

8. Kostetska, I. I. (2024) Stratehichne planuvannia silskoho rozvytku [Strategic planning of rural development]. Doctoral dissertation (Economics). Kyiv: National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine.

9. Kabinet Ministriv Ukrainy (2025) "Dostupni kredyty 5–7–9 %": 26,8 mlrd hrn uzhe zalucheno ahrariiamy tsoho roku ["Affordable Loans 5–7–9%": UAH 26.8 billion already raised by agrarians this year]. Available at: https://www.kmu.gov.ua/news/dostupni-kredyty-5-7-9-268-mlrd-hrn-uzhe-zalucheno-ahrariiamy-tsoho-roku

10. Council of the European Union. Ukraine Facility. Available at: https://www.consilium.europa.eu/en/policies/ukraine-facility

11. European CAP Network (2023) LEADER facts and figures: new LAGs for 2023–2027, 13 June. Available at: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/news/leader-facts-and-figures-new-lags-2023-2027_en

12. GMK Center (2026) Business in a minefield: who insures the Ukrainian economy against missiles and losses, and how. Available at: https://gmk.center/en/posts/business-in-a-minefield-who-insures-the-ukrainian-economy-against-missiles-and-losses-and-how/

13. Mahul, O., & Stutley, C. J. (2010) Government support to agricultural insurance: Challenges and options for developing countries. Washington, DC: World Bank.

14. Na deokupovanii Khersonshchyni vzhe rozminuvaly 88 % silskohospodarskykh uhid [88% of agricultural land has already been demined in the de-occupied Kherson region] (2025) Ukrinform. Available at: https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/4051250-na-deokupovanij-hersonsini-vze-rozminuvali-88-silskogospodarskih-ugid.html

15. Antystres u Karpatakh: yak i kudy podorozhuiut ukraintsi pid chas viiny – 15 vysnovkiv iz doslidzhennia Gradus Research [Anti-stress in the Carpathians: how and where Ukrainians travel during the war – 15 conclusions from the Gradus Research study] (2026) Forbes Ukraine. Available at: https://forbes.ua/news/antistres-u-karpatakh-yak-i-kudi-podorozhuyut-ukraintsi-pid-chas-viyni-15-visnovkiv-iz-doslidzhennya-gradus-research-29072026-40801

16. Shapley, L. S. (1953) A value for n-person games. In H. W. Kuhn & A. W. Tucker (Eds.), Contributions to the theory of games (Vol. 2, pp. 307–317). Princeton: Princeton University Press.

17. Kyrylov, Yu. Ye., & Duha, V. O. (2015). Ahroturystychna diialnist v podalshomu rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy [Agritourism activity in the further development of the agricultural sector of Ukraine's economy]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk – Tavrian Scientific Bulletin*, no. (91), pp. 248–254.

18. Kyrylov, Yu. Ye., Hranovska, V. H., & Alieshchenko, L. O. (2020). Formuvannia konkurentnykh perevah subiektiv turystychnoi haluzi [Formation of competitive advantages of tourism industry entities]. *Ekonomika APK – Economy of Agro-Industrial Complex*, no. (5), pp. 45–55.

Дата надходження статті: 24.09.2026
Дата прийняття статті до публікації: 30.10.2026
Дата публікації статті: 27.11.2026